

- **Kwandikira Ubuyobozi bwa RRA** abumenyesha ko ahakorerwaga ubucuruzi **hahindutse**
- Kwandikira Ubuyobozi bwa RRA abumenyesha ko EBM yagize **ikibazo tekinike** mu gihe kitarenze **amasaha atandatu (6)**
- **Gukora fagitire ebyiri** zanditswe n'intoki **mu gihe nta EBM ikora neza ihari'**
- **Kwandikira Ubuyobozi bw'Ikigo cya RRA** bitarenze amasaha cumi n'abiri **(12)** abumenyesha ko EBM **idakora mu gihe habayeho kwibwa**, cyangwa se ukundi kononekara.

IBYAHA BYO KWIRINDA KU BAKOresha IMASHINI YA EBM

S/N	IBIKORWA BIHANWA	IBIHANO
1.	Umuntu wese ugomba gukoresha imashini ya EBM ugurishije ibintu cyangwa serivisi atabitangiye fagitire ya EBM.	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi y'amafaranga y'u Rwanda yikubye inshuro icumi (10) z'agaciro k'umusoro wa TVA wanyerejwe.
2.	Iyo umuntu yongeye gufatwa agurisha ibintu cyangwa serivisi atabitangiye fagitire ya EBM.	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi ingana n'inshuro makumyabiri (20) z'agaciro k'umusoro ku nyongeragaciro wanyerejwe.
3.	Umuntu wese ugomba gukoresha imashini ya EBM mu gutanga fagitire utubahirije izindi nshingano zirebana n'ukoresha imashini ya EBM	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi ingana n'amafaranga y'u Rwanda ibihumbi magana abiri (200.000 FRW)
4.	Iyo umuntu wese ugomba gukoresha imashini ya EBM yongeye gufatwa atubahirije izindi nshingano zirebana n'ukoresha imashini ya EBM	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi ingana n'amafaranga y'u Rwanda ibihumbi magana ane (400.000 FRW).
5.	Umuntu wese ugabanya agaciro k'ibyacuujwe bisoreshwa akoresheje inyemezabuguzi y'ikoranabuhanga	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi y'amafaranga y'u Rwanda yikubye inshuro icumi (10) z'agaciro k'umusoro wa VAT wanyerejwe.

6.	Iyo umuntu yongeye gufatwa agabanya agaciro k'ibyacuujwe bisoreshwa akoresheje inyemezabuguzi y'ikoranabuhanga.	Acibwa ihazabu yo mu rwego rw'ubutegetsi y'amafaranga y'u Rwanda yikubye inshuro makumyabiri (20) z'agaciro k'umusoro ku nyongeragaciro wanyerejwe.
7.		<i>Mu bihano by'inyongera harimo ibi bikurikira:</i> Gufungirwa gucuruza mu gihe cy'iminsi mirongo itatu (30), kutemererwa gupiganira amasoko ya Leta, kwamburwa regisitiri y'ubucuruzi, gutangazwa mu binyamakuru, radiyo cyangwa televiziyo.

IKIGO CY'IMISORO N'AMAHORO

MENYA IBY'IBANZE KU MUSORO KU NYONGERAGACIRO (TVA/VAT)

RWANDA REVENUE AUTHORITY
TAXES FOR GROWTH AND DEVELOPMENT

Kimihurura, KG 4 Ave 8
P.O.Box 3987 Kigali, Rwanda

Kamena, 2018

MENYA IBY'IBANZE KU MUSORO KU NYONGERAGACIRO /TVA/VAT)

Umusoro ku nyongeragaciro ni umusoro wakwa ku bintu n'imirimo bikorerwa mu RWANDA n'ibitumizwa mu mahanga, ukaba utangwa ubariwe ku ijanisha rya 18% ryemejwe n'Inteko ishingira amategeko ukuyongera ku giciro kirihwa n'umuguzi w'ikintu cyangwa wa serivisi. Uwo musoro wishyurwa n'umuguzi wa nyuma.

1. NI NDE WIYANDIKISHA MURI TVA?

- Umuntu wese wakoze ibikorwa bisoreshwa birenze amafaranga y'u Rwanda angana angana na miliyoni makumyabiri (**20.000.000 Frw**) y'ibyacuujwe **mu gihe cy'umwaka** usanzwe warangiye cyangwa angana n'amafaranga y'u Rwanda miliyoni eshanu (**5.000.000 Frw**) mu gihembwe kirangiye;
- Uyu mucuruzi agomba kwiyandikisha muri TVA mu Buyobozi bw'Imisoro mu gihe kitarenze iminsi irindwi (7) akimara kubona ko yageze kuri cyo gicuruzo.
- Abasora batagejeje ku gipimo fatizo nabo bashobora kwiyandikisha ku bushake bwabo bitewe n'inyungu babibonamo;
- Uwiyandikishije kubushake, asabwa gukurikiza ibiteganywa n'amategeko byose, nk'abandi bese bagejeje kuri cyo gicuruzo.

2. IBINTU N'IMIRIMO BISONENE UMUSORO KU NYONGERAGACIRO

1. Serivisi yo gukwirakwiza **amazi** no gutunganya ibidukikije
2. Ibintu na serivisi bijyana no kubungabunga **ubuzima**;
3. Serivisi yo **kubungabunga ubuzima** n'imirimo ikorwa mu buvuzi
4. Ibikoreho **bigenewe abafite ubumuga**
5. Ibikoreho, serivisi n'imashini mfashanyigisho **mu burezi**
6. **Ibitabo, ibinyamakuru** n'amagazeti;
7. Serivisi z'**ubwikorezi**
8. **Itiza, ikodeshagurisha n'igurisha**

9. Serivisi **zerekeye imari** n'ubwishingizi
10. **Amabuye y'agaciro**
11. Ibintu cyangwa **imirimo ijyana no gushyingura**
12. Ibikoreho **bitanga ingufu**
13. **Imigabane** itangwa mu mashyirahamwe y'abakozi ;
14. Serivisi y'ubwishingizi bw'ibijyanye **n'ubuhinzi**;
15. Inyongeramusaruro n'ibindi bikoreho n'imashini byo mu **buhinzi n'ubworozi**
16. **Ibikoreho bwite by'abahagarariye u Rwanda mu mahanga,**
17. Telefoni zigendanwa na simukadi
18. Ibikoreho by'ikoranabuhanga, itumanaho n'ikwirakwizwa ry'amakuru
19. Ibintu byose, harimo ibikoreho, ibigemurwa, imashini n'imodoka byagenewe gukoreshwa gusa n'ibigo bya Leta bishinzwe umutekano w'Igihugu;
20. Imashini n'ibikoreho remezo by'inganda kimwe n'ibikoreho fatizo bikorehwa mu nganda,

3. IGIHE UMUSORO WAKWA

Umusoro wakwa iyo ibintu cyangwa imirimo byaguzwe. Igihe giteganijwe umusoro wakirwa ni ikibanziriza ibindi mu bihe bikurikira:

- Ku itariki inyemezabuguzi itangiweho;
- Ku itariki igicuruzwa cyangwa serivisi byishyuriweho harimo n'ubwishyu bw'igice. (uretse avansi y'abubatsi);
- Ku itariki ibintu bivaniwe mu mazu ya nyiri ukubitanga cyangwa biherewe uwo bigenewe;
- Ku itariki iyo serivisi yakorewe.

4. BABARA BATE TVA IGOMBA KWISHYURWA?

- Ubara agaciro k'ibintu byose byacuujwe mu kwezi; Warangiza ukabara ibicuruzwa bisoreshwa ukuramo ibisonewe n'ibyoherajwe mu mahanga n'ibindi biri ku ijanisha rya zero. Ubwo igisigara niko gaciro k'ibyacuujwe bisoreshwa uheraho kugira ngo ubare umusoro.
- Ako gaciro ugashyiraho ijanisha rya 18% ukabona umusoro wose wakiriye muri uko kwezi;

- Kugira ngo ubone umusoro uzishyura, ufata uwo musoro wakiriye ugakuramo TVA warishye ku byo waranguye haba imbere mu gihugu cyangwa hanze.

Umusoro usigaye niwo wishyura mu buyobozi bw'Ikigo cy'Imisoro n'Amahoro.

5. UKO IMENYEKANISHA RIKORWA

- Umusororeshwa yikorera imenyekanisha ku giti cye; mu rwego rwa "self-assessment";
- Ubuyobozi bw'Imisoro, bwemera kandi bukakira iryo menyekanisha uko ryakabaye;
- Aha umusororeshwa akaba agomba gukora imenyekanisha ry'ukuri, kuko iyo abeshye, ahanwa n'amategeko;
- Iyo umusororeshwa yakiriye TVA iruta iyo yaciye abaguzi, uwo musororeshwa yishyura icyo kinyuranyo cyabonetse;
- Naho iyo umusororeshwa yakiriye TVA iri muni yiyoyaciye, umusororeshwa asubizwa icyo kinyuranyo;
- Iyo TVA yakiriye niyaciye bingana, umusororeshwa akora imenyekanisha rya zero (NIL). N'iyonyabikorwa yakoze umusororeshwa akora imenyekanisha rya zero.

6. KUMENYESHA TVA

- TVA imenyeshwa bitarenze ku itariki ya 15 y'ukwezi gukurikira uko TVA yakiriwemo, cyangwa yatangiwemo.

7. INSHINGANO Z'INGENZI ZUBAHIRIZWA N'ABANDITSE MURI VAT

- **Kugura** imashini ya **EBM**
- **Gutanga Fagitire** yakozwe na **EBM**
- **Gushyira EBM** ahantu **horoshye kugera** kandi hagaragarira **abakiriya**
- Gukora ku buryo ibintu cyangwa serivisi byagurishijwe hakoreshejwe **EBM bigira izina ridashidikanywaho.**
- **Kugaragaza TIN** kuri fagitire ya **EBM mu gihe bisabwe n'umukiriya.**